

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen,
Helsingfors universitet Ruralia-institutet

© Naturresursinstitutet

Inledning

- Med sjukdomsskydd menas åtgärder, som görs på mjölkgårdar för att förebygga att sjukdomar sprider sig
- Ett gott sjukdomsskydd är framförallt en fråga om:
 - hur man utför de dagliga rutinerna och arbetsmetoderna
 - noggrannheten och renligheten
 - strukturella lösningar i byggnaderna
 - vilka insatser man använder på gården för erhållen avkastning
 - flöden av människor, djur, fordon och material
 - förebyggande åtgärder mot skadedjur
 - planering, skolning, uppföljning

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Sjukdomsskyddet är av ekonomisk betydelse

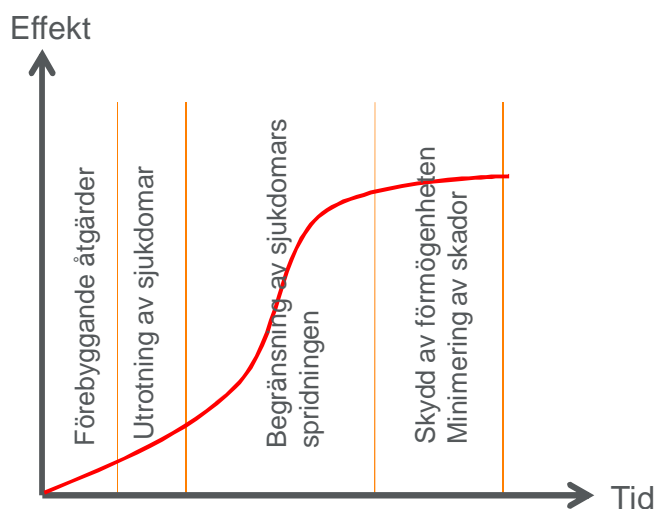
- Uppskattad kostnadsbörda för somliga sjukdomars:
 - Mastit (i Finland) 270-1 750 € / insjuknad ko
 - Avbrott i dräktigheten 150 € / koplats / år
 - Klövsjukdomar 60 € / koplats / år
 - Kalv diarré 50 € / koplats / år
 - Förlust p.g.a. bensjukdomar är vanligen 100-300 € / ko med bensjukdomar
 - Kostnader för förebyggande åtgärder för zoonoser i början av 2000-talet är grovt uppskattat 4,38 cent/kg mjölk (Kilpeläinen *et al.*)

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Riskhanteringen kan vara på olika nivåer

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Hur använder man sjukdomsskyddet på gårdar med nötkreatur?

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Användning (%) av sjukdomsskyddsåtgärder på gårdar med nötkreatur (Sahlström et al. 2014)

	Mjölkgårdar	Nötkreatur-gårdar	Dikogårdar
Producenten, hans familj och arbetare på gården använder skyddskläder i ladugården	62	69	59
Gästerna använder skyddskläder t.ex. engångshalare	51	34	27
Gästerna använder gårdens stövlar	68	39	50
Producenten, hans familj och arbetare på gården tvättar händerna efter att de lämnar ladugården	88	84	81
Gästerna tvättar händerna efter att de lämnar mjölkgården	63	43	42
Det finns ett skilt ställe för lastning av djur	3	2	7
Lastningsområdet tvättas efter användningen	2	1	3
Avdelningen i kostallet tvättas alltid efter att gruppen av uppfödda kalvar flyttats	17	43	26
Kostallet/ladugårdens dörrar är låsta	12	5	8
Kostallet/ladugården är indelad i avdelningar	10	15	30
Trafiken är ordnad, så att sjukdomsskyddet har beaktats	26	11	23

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Användning (%) av sjukdomsskyddsåtgärder på gårdar med nötkreatur (Sahlström *et al.* 2014)

	Mjölkgårdar	Nötkreatur-gårdar	Dikogårdar
Förebyggande åtgärder mot skadedjur (fåglar, gnagare) i kostallet/ladugården och på foderbordet	54	37	17
Förebyggande åtgärder mot skadedjur i foderlagret	42	34	30
Gården har egna fordon för djurtransporter	37	46	28
Gården har en skild karantänavdelning eller –byggnad för köpta djur	15	36	51
Kontrollera djurens hälsotillstånd före inköp	90	41	85
I första hand skall djur alltid köpas från samma gårdar	55	54	62
ETT:s råd för inköp av djur följs	92	86	88
Djur köps från djurförmedlingen	21	80	54
Inköp av djur sker från möjligen få gårdar	92	69	92
Vid inköp av djur krävs intyg över djurens hälsotillstånd	71	14	82

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Dessa åtgärder har vanligen skötts väl (enligt Sahlström *et al.* 2014)

- Flertalet av gårdar med nötkreatur använder skyddskläder och stövlar i ladugården
- Intresse att ta reda på hälsotillståndet hos de inköpta djuren
- Tvättning av händerna
- Hälsotillståndet hos nya djur

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Dessa faktorer behöver mera uppmärksamhet (enligt Sahlström et al. 2014)

- Sjukdomsbarriär förbi vilket man inte kan gå utan att byta kläder och skodon. Användning av dessa barriär är fortfarande rätt sällsynt i gårdar med nötkreatur
 - è Grundläggande tillvägagångssätt som bör uppmärksammas
- Tillgång till skyddskläder och stövlar för gäster
- Förvaringsbehållare för döda djur är sällsynta på nötkreaturgårdar och därför bör man fokusera på uppbevaring av kadaver och snabb avhämtning av kadavren från gården.

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Dessa faktorer behöver mera uppmärksamhet (enligt Sahlström et al. 2014)

- Förebyggande skadedjursprogram är viktigt för foderhygienen och för att förhindra salmonellan spridning
- Särskilt karantänutrymme på mjölkgårdar – dyrt att upprätthålla om det finns få kor på gården
- Handtvättställen (även för gäster)
- Djurtransporter och inre rörelseströmar på gården

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Djurens hälsa (enligt Sahlström et al. 2014)

- Nästan alla gårdar svarade att de följer ETT:s råd då de köper djur
- Största delen av köttboskapsgårdarna skaffar sina djur via djurförmedlingen medan färre än en femtedel av mjölkgårdarna gör det
- Nästan varje gård försöker köpa djur från endast ett fåtal gårdar – detta är utmanande speciellt då man håller på att utvidga sin verksamhet
- Drygt 2/3 av mjölkgårdarna kräver hälsointyg för de djur de köper in
- Strömlinjeformning av djurtransporter och djurens andra rörelser på gården

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Förbättringsmöjligheter

- Man kan själv påverka den egna gårdens sjukdomsskydd!
- 25-40 % av de som svarade på enkäten var av den åsikten, att man borde förbättra följande delområden:
 - användande av sjukdomsbarriär
 - låsa dörrarna
 - skadedjursskydd
 - användande av skyddskläder och -skodon
- av producenterna var ca. 80 % nöjda med de åtgärder som de gjort i sjukdomsskyddet
- de som var nöjda med sjukdomsskyddet använde sig av flera åtgärder inom sjukdomsskyddet

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Lönar det sig att sköta om sjukdomsskyddet?

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Varför lönar det sig att förbättra sjukdomsskyddet?

- Sjukdomsskyddet och boskapens hälsa kan påverkas!
- Det skyddar gardens djur från sjukdomar och förhindrar att sjukdomar sprids till andra gårdar
- Förbättrar djurhälsan, produktionen och produkternas kvalitet och minskar antalet arbetsintensiva störningar samt höjer nivån på meningen med arbetet
- Ett gott sjukdomsskydd är ett finländskt tillvägagångssätt – Delta även Du i en väl fungerande produktionskedja!

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Varför lönar det sig att förbättra sjukdomsskyddet?

- ETT:s, slakteriernas och mejeriernas råd
- Sjukdomsskyddet är ett sätt att förbereda sig för framtiden – Ett gott djursjukdomstillstånd är inte en garanti utan en åtgärd inom sjukdomsskyddet
- Intresset för sjukdomsskydd har ökat på gårdar där man tidigare haft problem med sjukdomar

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Vilka kostnader leder sjukdomsskyddet till?

Mera arbete

Materialkostnader (skyddskläder, desinfektionsmedel osv.)

Inköpta tjänster (t.ex. veterinär, städning och transporter)

Priset för produktionsinsatser kan vara högre ("kvalitet kostar")

Indirekt effekt t.ex. på tillägg i företagets verksamhet

Övriga kostnader

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Djursjukdomar har olika effekt

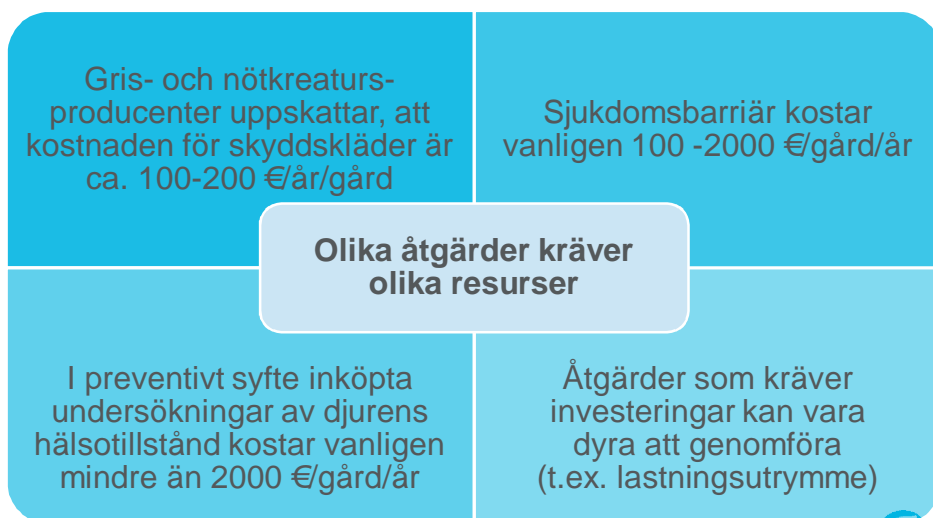

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Luke
NATURRESURSSINSTITUTET

Av producenterna uppskattade kostnader

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Luke
NATURRESURSSINSTITUTET

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Faktorer som påverkar de uppskattade kostnaderna?

Kostnadssänkande

- Tidigare erfarenhet av åtgärden
- Utvidningsavsikter
- Ny produktions-byggnad
- Demografiska faktorer: svarande är kvinna, äldre eller med lägre utbildning

Kostnadshöjande

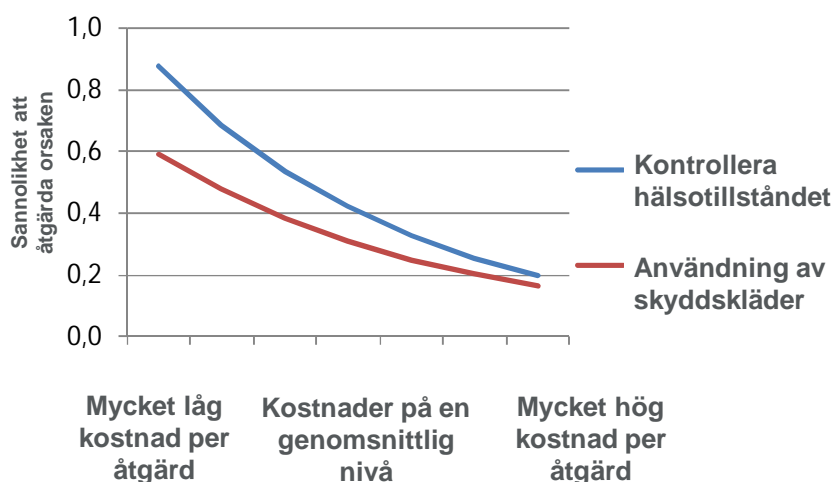
- Gården storlek: med ökad storlek högre kostnader
- Heltidsproducent
- Inget intresse att höja yrkesskickligheten
- Gården har produktionsavtal
- (Utvidningsavsikter)

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Kostnader för och bruk av åtgärder inom sjukdomsskyddet är beroende av varandra

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Plock ur bruket av sjukdomsskydd

- På stora gårdar och gårdar med heltidsverksamhet används vanligen mer resurser på sjukdomsskydd än på små gårdar och gårdar med deltidsverksamhet.
- På större gårdar är kostnaden för sjukdomsskydd per djur lägre än på mindre gårdar.
- Användning av sjukdomsskydd minskade med ca. 20%, då man trodde att kostnaderna skulle stiga med en standardavvikelseenhet (beroende på gårdstyp med en kostnadsökningen på 17-52%).

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Plock ur bruket av sjukdomsskydd

- I det fall att man vill förbättra sjukdomsskyddet på små gårdar är behovet av "morötter" där större än på större gårdar.
- De kvinnliga respondenterna säkerställer oftare (med 1,6 gångers sannolikhet) hälsotillståndet hos de djur som hämtas till gården och användandet av skyddskläder
- Högre utbildning eller det att man ämnar att utvidga sin verksamhet gör att man kollar upp djurens hälsotillstånd med 1,6-gångers högre sannolikhet.
- Användandet av skyddskläder är mera sällsynt på gårdar med dikor än på mjölkgårdar.

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

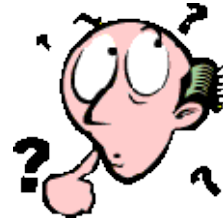
Sjukdomsskyddet enligt en enkätstudie

Jarkko Niemi, Naturresursinstitutet

Översättning: Gun Wirtanen, Helsingfors universitet, Ruralia-institutet

Sammanfattning

- Man kan påverka sjukdomsskyddet
- Ett gott sjukdomsskydd kommer med god drift
- I sjukdomsbarriärer ss. användning av skyddskläder och skadedjursskydd är ytterligare förbättring möjlig
- Trots att sjukdomsskyddet varierar med gårdstyp, -storlek och åtgärd kan de grundläggande åtgärderna genomföras relativt billigt
- Motivation, inställning och know-how är viktiga
- Du hittar ETT:s råd på ett.fi:s hemsida under adressen:
https://ett.fi/ohjeet_ja_lomakkeet/tilatason_tautisuojaus

© Naturresursinstitutet

Jarkko Niemi, HUR FÅR DU ORDNING PÅ SJUKDOMSSKYDDET? -seminarium 27/3 -18 i Pedersöre

Tack!

